

Gesubsidieerde Vrije Basisschool Mariadal

Klein Overlaar 3 – 3320 Hoegaarden

www.vrijebasisschoolmariadal.be – 016 765 495

Actieplan KiVa

Onze visie

Op onze school vinden we het persoonlijk welbevinden van elk kind prioritair. Dit wil zeggen dat we ons elk moment bewust willen zijn van het 'zich goed voelen' op school. Het is belangrijk dat iedereen zich veilig, blij, gewaardeerd, welkom, gehoord, ontspannen... voelt. Dit doel vormt immers de noodzakelijke basis om te kunnen leren en ontwikkelen.

Op school leren kinderen samen spelen en samen werken. Ze leren er functioneren in groep. In dat leerproces komen ze tot conflicten. Dit zijn alledaagse kleine conflicten, die ze zelf kunnen oplossen, als grotere conflicten waarbij ze de hulp van volwassenen nodig hebben. Conflicten horen bij het leven en zijn noodzakelijk om te leren omgaan met elkaar. Ons doel is niet zozeer conflicten vermijden, dan wel een escalatie ervan te voorkomen. Pesten bijvoorbeeld is overduidelijk een escalatie.

Pesten is een specifieke term voor een specifiek probleem. Pesten tolereren we nooit. Daarom onder meer dit actieplan, dat trapsgewijs alle problemen rond conflictbeheersing van plagen ruzie tot pesten bestrijkt.

Waarom zijn wij een KiVa-school?

Om specifiek pesten tegen te gaan is een systematische en voortdurende inspanning nodig. Vanuit deze gedachte hebben wij als school er bewust voor gekozen om te werken met het KiVa-programma. KiVa is het Finse woordje voor 'fijn' of 'leuk'. Het is ook de naam van een succesvol Fins anti-pestprogramma. KiVa-scholen zorgen ervoor dat kinderen, leerkrachten en ouders hun school als een veilige, aangename en stimulerende omgeving ervaren.

Deze methode richt zich niet enkel op de pesters en slachtoffers, maar op de hele klas. Dat is belangrijk omdat het pesten een groepsproces is. Als we weten hoe de groep werkt, wie de pester is, wie de helpers zijn en wie de populaire leerlingen zijn, kunnen we beter optreden tegen de pester. Meer algemene info vind je op de KiVa-website <https://www.kivaschool.be/>

We maken een onderscheid

- **Ruzie**
Komt vaak van twee kanten en vindt plaats tussen twee kinderen die allebei ongeveer even sterk zijn. Een ruzie of vechtpartij begint vaak naar aanleiding van een meningsverschil of omdat de één de ander expres heeft getreiterd.
- **Plagen**
Bij plagen is het niet de bedoeling om iemand bewust te kwetsen. Anders dan bij pesten, blijft de verstandhouding en het onderlinge respect tussen kinderen behouden. Plagen gebeurt niet herhaaldelijk, en de kinderen die elkaar plagen zijn ongeveer even sterk.
- **Conflict**
Twee kinderen verschillen van mening over iets of ze willen allebei iets anders.
- **Meidenvenijn**
Meidenvenijn is het middel voor meisjes-meisjes om de rangorde te bepalen en te bewaken. Het is een machtsmiddel. Het gebeurt vaak subtiel en het is gericht op het ondermijnen van de ander, van de relatie.

- **Pesten**

Pesten is bewust negatief gedrag dat steeds maar weer gebeurt en waarbij er sprake is van een machtsverschil. Er is sprake van twee of meer mensen tegen één, of diegene die gepest wordt, kan zich moeilijk zelf verdedigen.

Pesten is een groepsproces. De pester heeft een groot aandeel, maar alleen komt hij /zij nergens. Er zijn naast pesters en slachtoffers ook assistenten, meelopers, aanmoedigers, verdedigers en buitenstaanders.

- **Cyberpesten**

Cyberpesten is het pesten via digitale media, zoals sociale media, mails, apps, sms, websites. Cyberpesten kan doorgaan op elk moment van de dag. Bij cyberpesten ben je dus thuis ook kwetsbaar.

Onze aanpak

De volgende stappen staan in de volgorde van aanpak. In de praktijk lopen deze acties echter vaak door elkaar, gebeuren ze in een andere volgorde, of worden er soms stappen overgeslagen. De aanpak van “foutief” gedrag vereist immers vaak maatwerk.

1. Preventie

- ◆ Als school willen wij het welbevinden van onze leerlingen ruimer zien dan enkel het antipesthoofdstuk. Vandaar onze keuze voor het brede KiVa-programma. Dat gaat vooral uit van het voorkomen van pesten.
- ◆ Reeds in de kleuterschool werken we aan sociale vaardigheden. Het leren omgaan met elkaar, conflicten oplossen en hulpvragen durven stellen, dat komt reeds vroeg aan bod. Op die manier worden kleuters gevoelig gemaakt voor waarden en normen in de omgang met elkaar. Hier wordt gewerkt met verhalen, boeken, klasafspraken, klasgesprek. Ze gebruiken vanaf dit jaar het programma Cas en Lisa dat werkt rond de relationele en communicatieve vaardigheden bij kleuters en sterk aanleunt bij het KiVa-programma van de lagere school.
- ◆ Onze school heeft oog voor leuke speeltijden. De speelplaats wordt kindvriendelijk ingericht. We bieden de kinderen gevarieerde spelmaterialen en spelideeën.
- ◆ Op de speelplaats hangt er een banner van het vriendenwiel die kinderen aanmoedigt om kleinere conflicten zelf op te lossen.

- ◆ De leerkrachten dragen een KiVa-fluohesje tijdens de toezichten op de speelplaats om de kinderen eraan te herinneren dat we een KiVa- school zijn en zodat ze zien dat de leerkrachten aanwezig en aanspreekbaar zijn voor hen.
- ◆ Bij het begin van het nieuwe schooljaar worden de ouders tijdens de infoavond geïnformeerd over onze KiVa-werking.

2. Observeren

- ◆ De leerkrachten observeren continu het welbevinden van de kinderen in de klas, op de speelplaats. Een kind dat teruggetrokken, verdrietig of boos is, wordt aangesproken. Een kind kan ook terecht bij elke volwassenen die zijn haar vertrouwen geniet. De KiVa-juf wordt ook voorgesteld als extra kanaal.

3. Aanspreken

- ◆ Als een leerkracht onaanvaardbaar gedrag observeert, wordt het kind op zijn gedrag aangesproken. Het gedrag moet onmiddellijk stoppen. Afhankelijk van de ernst van de situatie wordt in de eerste plaats (indien dit foute gedrag zich stelde buiten de klas) de klasleerkracht aangesproken en zij/hij bespreekt de situatie met het kind of eventueel op klasniveau. Ook kan hier doorverwezen worden naar de zorgjuf, de KiVa-juf en/of de directeur.

4. Individuele aanpak

- ◆ Sommige kinderen krijgen een individuele aanpak, opgesteld in samenspraak met het zorgteam van de school. De aanpak van dit kind bij grensoverschrijdend gedrag wordt aan het hele team bekend gemaakt. Hierbij volgt de leerkracht een individueel en specifiek stappenplan, dat kan afwijken van de algemeen geldende aanpak. Indien nodig wordt aan andere kinderen uitgelegd dat niet iedereen gebaat is bij dezelfde aanpak. Andere regels zijn niet noodzakelijk oneerlijk. Iedereen is anders.

5. Kinderen lossen het conflict zelf op

- ◆ De kinderen worden gestimuleerd om een conflict zelf aan te pakken, bv aan de hand van het vriendenwiel dat op de speelplaats van de lagere school aanwezig is. Ook leren “stop zeggen”, “stop respecteren”, “ik-boodschappen”, “gedrag i.p.v. de persoon afkeuren” en andere vormen

van geweldloze communicatie worden aangeleerd en door de kinderen (ook leerkrachten) ingezet.

6. Leerkracht komt bemiddelen

- ◆ Als de kinderen een conflict zelf niet kunnen oplossen wordt er een leerkracht bijgehaald. Het eerste aanspreekpunt is de leerkracht op de speelplaats, de klasleerkracht of een andere vertrouwde leerkracht. Deze leerkracht bemiddelt, geeft tips, doet een klasgesprek, stelt herstelgedrag voor. Klasleerkracht wordt indien nodig ingelicht.

7. Niet-confronterende aanpak

- ◆ In een volgende stap, wanneer het foute gedrag systematisch wordt(pesten), wordt een bemiddelaar aangesteld. De moeilijke situatie wordt gemeld aan een lid van het zorgteam. De bemiddelaar kan de klasleerkracht, de zorgcoördinator, de directie, de KiVa-leerkracht zijn. Hij/zij luistert naar de problemen van de betrokken partijen (het slachtoffer, de pester, de assistent, de versterker, de verdedigers en de stille goedkeurders). Bij deze aanpak (steungroepaanpak) worden de pestende leerlingen niet aangesproken op hun gedrag. Wel wordt samen met de leerlingen die betrokken zijn, bekeken wat ze samen en elk voor zich kunnen doen om de pesterijen te doen stoppen. Het beschutten en veilig stellen van het slachtoffer is in dit geval het eerste en belangrijkste doel.

8. Confronterende aanpak

- ◆ Stopt het pestgedrag niet, dan schakelen we een versnelling hoger. Hier wordt het kind geconfronteerd met zijn/haar gedrag. Vanaf hier zijn directie, zorgteam en KiVa-leerkracht steeds betrokken.
- ◆ De bemiddelaar vult één of alle “pestformulieren” in tijdens het gesprek met de betrokken partijen. Een screeningsformulier, een verslag van het gesprek met de betrokken partijen, een verslag van het gesprek met de pester, een formulier met herstelafspraken.
- ◆ Een interventie wordt steeds opgevolgd, elke afspraak wordt op een vooraf bepaalde datum geëvalueerd.

9. Ouders inlichten

- ◆ De ouders worden uitgenodigd voor een gesprek. Er vindt zowel een gesprek met de ouders van het slachtoffer als met de ouders van de pester plaats en indien nodig de ouders van de mede-pesters.
- ◆ De zorgcoördinator en/of directie zijn aanwezig bij dit gesprek. Ook de klasleerkracht of KiVa-lerkracht kan aanwezig zijn.
- ◆ Er worden met alle partijen afspraken op papier gezet. Deze worden ook gecommuniceerd met het schoolteam.
- ◆ De herstelperiode wordt opgestart en wordt dagelijks opgevolgd door de klasleerkracht, ouders en bemiddelaar door een gedragskaart.

10. Externe instanties

- ◆ Als er geen verbetering optreedt worden er persoonlijke maatregelen genomen. Dat kunnen sancties of tuchtmaatregelen zijn of het inschakelen van of doorverwijzen naar externe instanties.

Het KiVa-programma concreet

Dit KiVa-programma bestaat uit o.a. **tien thema's** met diverse lessen, gegeven door de klasleerkracht.

De lessen zijn gericht op het preventief werken aan groepsvorming en het bieden van een veilige leeromgeving. In de lessen wordt gewerkt aan de kennis, vaardigheden en houding van leerlingen op vlak van welbevinden en sociale vaardigheden.

KiVa gaat in de eerste plaats op zoek naar de kracht in de groep en stimuleert kinderen tot het ontwikkelen van een gevoelenstaal, communicatie, het weerstaan aan groepsdruk en het opkomen voor zichzelf en anderen. Aan leerlingen wordt inzicht gegeven in de rol van de groep bij het in stand houden van pesten en andere groepsproblemen en hoe dit te kunnen veranderen.

De lessen zijn goed opgebouwd en hebben aantrekkelijke werkvormen, zoals oefeningen, discussies, groepswork en rollenspellen.

Wanneer er specifiek rond deze lessen gewerkt wordt, wapperen de **KiVa-vlaggen** aan de schoolpoort.

Elk thema wordt afgesloten met een KIVA-regel. Samen vormen de tien KiVa-regels de KiVa-code.

Zowel op de speelplaats als in de klassen is de **KiVa-code** zichtbaar aanwezig.

10 themalessen voor leerlingen van het 1^e tot het 3^e leerjaar:

1. Fijn met jou erbij!
2. Zie wat ik nu voel.
3. Onze klas : iedereen hoort erbij!
4. Anders is leuk!
5. Geen gepest in onze klas.
6. Pesten, daar doen we niet aan mee.
7. We laten niemand in de steek.
8. Hier zeg ik stop.
9. De KiVa-code.
10. KiVa-feest voor iedereen!

10 themalessen voor leerlingen van het 4^e tot het 6^e leerjaar:

1. We kiezen voor respect
2. Onze klas een (h)echte groep.
3. Goed in contact : zo doe je dat.
4. Mediawijs, mediawijzer, mediawijst.
5. Zo herken je pestgedrag.
6. De pijn van pesten.
7. Pesten doe je nooit alleen.
8. Samen zeggen we nee tegen pesten.
9. Wat kan ik doen als ik gepest word?
10. KiVa dat doen we samen.

Wat kan je als ouder doen?

Als je thuis merkt dat je kind zich niet goed voelt in zijn vel, dat er veel ruzie is binnen een bepaalde groep of erger nog dat er sprake is van pesten, wat kan je dan doen?

1. **Luister** altijd naar het verhaal van je kind, maak hier tijd voor en probeer zelf niet te emotioneel te reageren. Want als het over je eigen kind gaat kan de emotionele betrokkenheid groot zijn.
2. **Moedig** je kind **aan** om het “probleem” aan zijn/haar leerkracht **te vertellen**. Deze kent je kind en de klasgroep immers het best. In tweede instantie mag je ook de KiVa-leerkracht, zorgleerkracht of de directeur aanspreken.
3. Wanneer het probleem zich voordoet op school **spreek** dan zeker **zelf geen andere** kinderen of ouders **aan**, dit wordt in de eerste plaats via de school opgelost.
4. **Moedig** je kind **aan** om voor zichzelf, maar **ook voor anderen op te komen** door de problemen te melden. Maak het onderscheid tussen meldgedrag van pesten en ‘klikken’. Door pestproblemen te melden bescherm je jezelf en ook anderen.
5. Maak je kind gevoelig voor wat het anderen aandoet. **Ontmoedig ongewenst gedrag**. Benoem goed gedrag. Reageer positief op elke verbetering van dat gedrag. **Laat** je kind **aanvoelen dat je achter** de aanpak van de **school staat**.

